

קונטרס גדולת התלמיד

מתוך שיחות ודרשות שנאמרו על ידי
הגה"ח רבי שמואל משה קרמר שליט"א
לרגל הילולת מוהרנ"ת זיע"א

מאמרים אלו נלקטו מתוך שיחות ודרשות
שנאמרו במשך השנים
על ידי מו"ה
הגה"ח רבי שמואל משה קרמר שליט"א
בעת התקבצות אנשי שלמינו
לרגל ההילולא דמוהרנ"ת זיע"א
בתוספת ציצים ופרחים שנוספו על ידי מו"ה שליט"א

יוצא לאור
על ידי מכון 'מעינים בנחלים'
עשרה בטבת תשפ"ו

052-76-43-910

לשמוע כל הדרשות שנמסרו בהילולת מוהרנ"ת
וכן כל שיעורי הגה"ח שליט"א
קו 'מעינים בנחלים'
0799.402.242

מיאמר 'גדולת התלמיד' א

על פי מאמר

'וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו'

(לקו"מ סי' קמ)

אין שום השגה בצדיק כי אם על ידי התבוננות בתלמידיו

במאמר 'וביד כל אדם יחתום' מבאר רבינו כי בצדיק עצמו אין להמון עם שום השגה ואי אפשר להן להבין גדולתו, כי מעלת הצדיק הוא למעלה משכל אנושי. ורק על ידי שמתבוננים באנשיו המקורבים אליו יוכל האדם הפשוט להבין מעלת הצדיק, היינו על ידי שרואה את אנשי הצדיק שהם אנשי מעשה, יראים ושלמים. כי בהם יש להמון העם עדיין תפיסה והשגה. על כן מי שרוצה לידע האמת ומחפש ורוצה לדעת מעלת הצדיק, יוכל להשיג זאת על ידי התבוננות באנשי הצדיק. ורבינו הק' מדמה את הצדיק לחותם שאת הכתב החקוק על החותם אי אפשר לקרוא מחמת שהאותיות והציורים שבו הפוכים, ורק כאשר מכים בחותם על שעווה אז רואים את האותיות והציורים החקוקים בו ומבינים את כתב החותם. עד כאן דברי רבינו במאמר.

עולם הבריאה - חותם המלך

עולם היצירה - השעווה של החותם

איתא ב'תיקוני זוהר' (הקדמה ד.) דעולם האצילות הוא בחינת דיוקנא דמלכא, עולם הבריאה הוא בחינת חותמא דמלכא ועולם היצירה הוא בחינת השעווה שעליו נחתם החותם. ומסיים שם "ובגין דא אתמר במראות יחזקאל 'דמות כמראה אדם' ו'דמות החיות'", כלומר 'דמות' 'כמראה' ולא ממש, כי קיבל נבואתו מעולם היצירה שהוא בחינת שעווה.

יהושע התלמיד - הושע אותיות שעה

ואיתא בספר 'שפת אמת' להרמ"ע מפאנו ז"ל דהושע אותיות שעה, כי יהושע היה הראשון שניבא מעולם היצירה [כי נבואת משה רבינו ע"ה היה מעולם הבריאה].

תכונת התלמיד - התמסרות והתבטלות

והנה טבע השעווה המשמשת לחתימה שהיא רכה וניתנת לחקיקה והחקיקה נשארת בה ואינה חוזרת לקדמותה בהסר החותם ממנה. ואלו הם התכונות הנדרשות מהתלמיד שימסור עצמו ויתבטל לגמרי לגבי הרב על כל אשר יאמר כי הוא זה, על דרך המבואר במאמר 'העיקר והיסוד שהכל תלוי בו' (לקו"מ סי' קכג).

וזו היתה מעלתו של יהושע שהשפיל עצמו תחת משה רבינו וביטל עצמו אליו לגמרי ולא מש מאהלו. וכמאמר העולם על דברי חכמינו ז"ל (בבא בתרא עה.) "קנים שבאותו דבר אמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה", שהקנים אמרו 'אוי לאותה בושה' שהתביישנו לעשות כמעשיו של יהושע, שעשה עצמו כנער ומשרת וביטל עצמו לגמרי אל משה. כי ראו שזכה להיות 'כפני לבנה' ואור שמשו של משה האיר בו. והיינו דברי הרמ"ע שנקרא הושע אותיות שעה.

משה הוסיף יוד לשמו

והנה בעת שליחות המרגלים קרא משה להושע בן נון 'יהושע', ועיין רש"י (במדבר יג, טז ד"ה ויקרא משה להושע) "התפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים". היינו מחמת שהיה עניו ושפל דוגמת שעווה, וראוי ומוכן לקבל חכמתו של משה, הוסיף משה יוד לשמו, כי 'יוד על שם החכמה נאמר' כידוע [עיין מאמר 'וידבר אלקים את כל הדברים האלה' (לקו"מ תניא סי' צא) דחכמת הרב המאיר בתלמיד הוא בחינת יוד], היינו שהאיר בו משה רבינו ע"ה את הארת חכמה ודעת, כדברי רבינו במאמר שעל ידי אנשי הצדיק יכולים לידע את הצדיק. והיינו שתרגם יונתן על פסוק זה "כד חמי משה ענותנותיה דיהושע". כי זהו התנאי להיות בחינת השעווה של חותם הצדיק.

ועיין במאמר 'ואלה המשפטים' (לקו"מ סי' ז) דעצות הצדיק הם טיפי השכל של הצדיק והם 'כולה זרע אמת'. וכשהאדם הולך בדרכי הצדיק נחקק בו אמת וניצול מעצת הנחש. ואפשר דטיפי השכל של הצדיק הם סוד היוד שהוסיף משה ליהושע, כי האות יוד היא בחינת טיפה כידוע [עיין תיקוני זוהר (תיקון יח, ל.)]. ומה שמבואר שם שהם תלת טיפין היינו שלש חלקי היוד תג גוף ורגל, כידוע]. והיינו שאמר לו משה כשהאיר בו דעתו והוסיף בשמו את היוד 'יה יושיעך מעצת מרגלים', כי על ידי שיהיה אורו של משה שרוי אצלו ינצל מעצת המרגלים. [ועיין שם בהמשך המאמר דעצת הצדיק הוא בחינת 'חותם של טיט'. נ"ד].

שלא זחה דעתו עליו

והנה בעת התמנות יהושע להנהיג את ישראל נקרא שוב הושע, כדברי הכתוב (דברים לב, מד) "ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון". וברש"י שם "שבת של דיוזגי היתה, ניטלה רשות מזה וניתנה לזה וכו' ולמה קוראנו כאן הושע, לאמר שלא זחה דעתו עליו, שאף על פי שניתנה לו גדולה השפיל עצמו כאשר מתחילתו", היינו שנקרא כשמו לפני גדלותו. אכן

עם האמור יתפרש כמין חומר כי השם **הושע** מורה על שפלות וענווה ומעיד שנשאר בשפלותו גם כאשר עלה לגדולה ונתמנה למנהיג ישראל במקומו של משה, והכיר שכל גדלותו אינה אלא ממשה רבו, כדאמרן 'פני משה כפני חמה' ופני יהושע כפני לבנה', 'דלית לה מגרמה כלום אלא מה שמקבלת מאור השמש', ולכן צריך להשפיל עצמו ביותר כדי שיהיה ראוי ומוכן לקבל הארתו.

והיינו דברי הזוהר (וילך רפד). "הנך שוכב עם אבותיך - אמר ליה קודשא בריך הוא למשה אף על גב דאנת תשכוב עם אבהתך הא אנת קיימא תדיר לאנהרא לסיהרא, כמה דשמשא דאף על גב דאתכניש לא אתכניש אלא לאנהרא לסיהרא וכדין אנהיר לסיהרא כד אתכניש, ועל דא 'הנך שוכב' לאנהרא, ודא הוא 'ואצונו'. וכדין אתבשר [ספרים אחרים: אתכשר] יהושע לאנהרא, ועל דא כתיב 'הנך שוכב עם אבותיך' לאנהרא ליהושע. ודא הוא 'וצו את יהושע וחזקהו', 'וצו את יהושע' כולהו לאנהרא". ולכן עתה כשהתחיל משה להאיר בו הארה גדולה ומיוחדשת, היה צריך עוד יותר ומחדש להשפיל עצמו דוגמת שעה, לכן נקרא כאן הושע אותיות שעה.

מעשהו אותיות משעוה

ואפשר דנרמז בפסוק 'לדעת כל אנשי מעשהו' דתיבת מעשהו אותיות משעוה, ש'אנשי מעשהו' כשהם בבחינה זו, שבטלים אל הצדיק כשעווה, אזי מקבלים החקיקה של הצדיק כחותם והצדיק משפיע בהם אורו ונשאר דעתו חקוק בהם. או אז יודע על ידם גדולת הצדיק בבחינת 'לדעת כל אנשי מעשהו'. עוד אפשר דבמעשהו נרמז השם יהושע כי אותיות דדין כאותיות דדין מלבד המ' שמתחלף ב' בחילופי אותיות דא"ת - ב"ש.

רבי ותלמיד הם בחינת משה ויהושע

והנה ידוע שרבינו הק' קרא למו"ה רבי נתן זיע"א יהושע, כמבואר בשיחות שעל מאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ סי' ו) שרבינו אמר בעת התקרבות מוהרנ"ת,

ואמר לו אז שבכל מקום שמתוועדים רבי אמת ותלמיד אמת הם בחינת משה ויהושע [כמבואר ב'חיי מוהר"ן' (שיחות השייכות לתורות ב)].

סמך ידיו על מוהרנ"ת

וב'פרפראות לחכמה' על מאמר זה מבאר ד"רמז בזה סוד ההתקשרות בינו ובין תלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל. עוד שם ד"מי שבקי קצת בספריו הקדושים של הר"ר נתן ז"ל והכיר אותו בחייו ושמע דבריו ושיחותיו הקדושים ובקי קצת בעניניו וסיבותיו אשר עברו עליו, יבין בלבו ויראה בעיני שכלו ממש כי היה מבחינה זו [יהושע] כי רוב דבריו המה מהתחזקות בעבודת ה' לבלי לייאש עצמו שום אדם מישראל רק כל אחד ממקומו ידרוש ויבקש את ה' שזה בחינת בקי בשוב המבואר במאמר הנ"ל ['קרא את יהושע'] שזה בחינת נקודה התחתונה בחינת יהושע". גם מביא מה ששמע מאביו שבעת אמירת מאמר 'כי מרחמם ינהגם' (לקו"מ תניא סי' ז) העוסק גם משני הבחינות דרי מעלה ודרי מטה, בן ותלמיד, ומבואר שם שבחינת התלמיד הוא בחינת **יהושע**, ראשי תיבות יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר, היינו שצריך לחזק הדרי מטה, שוכני עפר, אלו שבתכלית שפלות המדרגה, לבל יתיאשו ובל יסוגו אחור ח"ו רק ידעו כי ה' אתם ועמם ואצלם, זה לשונו "ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מזקני תלמידיו הקדושים של רבינו ז"ל שהבינו אז מרמיזותיו הקדושים של רבינו ז"ל שבמאמר זה נתן סמיכה לתלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל". ועיין שם בסוף המאמר על פסוק 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה' שעוסק שם מענין ענווה, וב'פרפראות לחכמה' כתב ש"בזה מבואר יותר ענין רמז הסמיכה שסמך להר"ר נתן ז"ל וכו' כי כבר ידוע מעלת הענווה הקדושה שהיה להר"ר נתן ז"ל כי ידוע לכל יודעיו ומכיריו, וכאשר רבינו ז"ל בעצמו הפליג בשבחו בענין המדה זו של ענווה". כי רבינו העיד עליו שהוא בעיני עצמו חשוב כחתיכת בוך [א שטיק בלאטע].

רוקן את מוחו

אחד היה התלמיד האמיתי שמסר כל ישותו לרבינו שיחקוק בו כרצונו, כי ביטל את עצמו מכל וכל לרבינו הק', כלשון רבינו במאמר (לקו"מ סי' קכג) "על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול ולבלי לנטות ח"ו מדבריו". וכמו שמוהרנ"ת העיד על עצמו שכאשר התקרב לרבינו ז"ל רוקן את מוחו לגמרי [היינו שזרק את כל מה שלמד וידע עד אז] וכששמע משהו מרבינו קיבל 'א שטיקל מח'. היינו דוגמת השעווה, וזהו סוד גדולתו של מוהרנ"ת ז"ל שעם כל צדקתו וקדושתו וגאונותו המופלגת, ביטל עצמו לגמרי כאילו אין לו שום דעת. וכך זכה לקבל הארת רבינו הק' בשלמות כשעווה המקבלת צורת החותם, ונחקק בו דמות דיוקנו של רבינו ממש.

וראה מה שכותב מוהרנ"ת ז"ל בהקדמת ספרו הגדול 'ליקוטי הלכות' בגודל ענוותנותו "ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש, שכשם שאני קטן בעיני מצד עצמי כאשר בוחן לבות הוא יודע, כן יקרה נפשי מצד מעלת הדרת קדושת המשפיע עליה חכמה בינה ודעת, הוא כבוד אדוני מורי הרב הקדוש והנורא, הרב האמת זכר צדיק וקדוש לברכה", והיא הנותנת כי מחמת זה גופא שהיה מוהרנ"ת קטן בעיניו כל כך לכן זכה שרבינו הק' והנורא החתים בו את קדושתו וחכמתו, ונתקיים בו הפסוק 'וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו', כי הוא היה 'אנשי מעשהו' האמיתי ורק על ידו יכולים לדעת את גדולת רבינו ז"ל.

מלאך ושמו יהושע כותב שם 'אתה' על מצחו של צדיק

איתא בספר קדמון שהצדיק אחר הסתלקותו מעבירין אותו דרך הגהינום כדי להעלות משם נשמות רשעים. וצריך לעבור כמספר שמונה מאות וחמישים דרכים [כמספר **תכלת**] המלאים חיצונים וקליפות. אכן חמש מאות ושמונים דרכים אינם תוקפא דדינא, אבל מאתיים ושבעים דרכים [כמנין **רע**] הנשארים הם רע ממש וסכנה לעבור בהם, ובא מלאך אחד ששמו יהושע ובידו שעווה וכותב שם 'אתה' על מצחו של הצדיק ועובר בהם בלי פחד.

וגילה הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופוליא ז"ל [מובא ב'ליקוטים'] שענין זה מרומז בפסוק (תהלים כג, ד) "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמני", **'בגיא צלמות'** גימטריא חמש מאות ושמונים, היינו חמש מאות ושמונים הדרכים שעל הצדיק לילך בהם. ושאר מאתיים ושבעים דרכים 'לא אירא רע', מדוע 'כי [השם] אתה עמדי', וזה **'עמדי שבטך'** ומשענתך המה' ראשי תיבות **שעוה**. **'עמדי שבטך'** ומשענתך המה **ינחמני'** ראשי תיבות **יהושע**. עד כאן דבריו והוא פלא והפלא [ידוע שמוהרנ"ת ז"ל אמר דחידושו של רבי שמשון ז"ל בוקעים את המח].

מוהרנ"ת - מארא דהתחזקות

והנה כבר התבאר לעיל דמו"ה רבי נתן ז"ל הוא בחינת יהושע לגבי רבינו שהוא בחינת משה, גם הובא לעיל דברי ה'פרפראות' שעיקר ההשארה שהשאר רבינו ז"ל אצל תלמידו מוהרנ"ת ז"ל הוא לימוד ההתחזקות, כי הוא בחינת התלמיד - **יהושע**, המבואר במאמר 'כי מרחמם ינהגם' (לקו"מ תנינא סי' ז) שהוא ראשי התיבות של הפסוק 'יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר', שהוא הלימוד של דרי מטה, בחינת 'מלא כל הארץ כבודו'. וכן הלימוד של 'בקי בשוב' המבואר במאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ סי' ו) שהוא סוד הנקודה התחתונה שבאות אל"ף, בחינת 'ואציעה שאול הנך', שאפילו אם נפל לשאול תחתיות אסור לו לייאש עצמו. וכן כתב ב'פרפראות לחכמה' 'ומי שבקי קצת בספריו הקדושים של הר"ר נתן ז"ל, והכיר אותו בחייו ושמע דבריו ושיחותיו הקדושים ובקי קצת בעניניו וסיבותיו אשר עברו עליו יבין בלבו ויראה בעיני שכלו ממש כי היה מבחינה זו הנ"ל, כי רוב דבריו המה מהתחזקות בעבודת ה' לבלי לייאש עצמו שום אדם מישראל רק כל אחד ממקומו ידרוש ויבקש את ה'". עוד שם "ובאמת רוב שיחותיו הקדושות של הר"ר נתן ז"ל היה בענין זה לחזק את כל אחד מישראל בהתחזקות גדול נפלא ונורא מאוד לבלי יתיאש עצמו ח"ו לגמרי רק שאיך שהוא אף על פי כן יתעורר ויתחזק מעתה על כל פנים לעבודת השי"ת ממקום שהוא שם, וכמבואר מזה נפלאות הרבה בספריו

הק' [ליקוטי הלכות], שזה בחינת מה שמצינו שהשי"ת בעצמו אמר ליהושע אחר פטירת משה שלש פעמים 'חזק ואמץ'. ומבואר ב'ליקוטי תורה' בשם האריז"ל כי שלש פעמים **חזק** גימטריא **משה**, כי בזה האיר ליהושע השלש בחינות [המבוארות במאמר 'קרא את יהושע'] שהיו במשה. וכן ישראל בעצמם אמרו לו גם כן 'רק חזק ואמץ'. וכן מצינו בצווי השי"ת למשה (דברים ג, כח) "וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו".

'בגיא צלמות לא אירא רע' - הגילוי של 'מלא כל הארץ כבודו'

ואפשר דגם זה נרמז בפסוק 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי', היינו הגילוי של 'בקי בשוב', בחינת 'ואציעה שאול הנך', בחינת 'מלא כל הארץ כבודו'. כלשון רבינו הק' "גאט איז בא דיר און מיט דיר און לעם דיר". וזה 'כי אתה עמדי' אפילו 'בגיא צלמות'. וזאת ההארה מגלה לנו מוהרנ"ת שהוא בחינת יהושע, הנרמז בפסוק זה 'עמדי שבטך ומשענתך המה' ראשי תיבות **שעוה**, היינו השפלות של מוהרנ"ת שבעבור זה זכה לקבל הארה זו מרבינו בשלמות. ובהוספת תיבת 'נחמני' נשלם השם **יהושע** שזה היוד שהוסיף לו משה, היינו הארת חכמת הרבי ששם רבינו נרמז בתיבת '**נחמני**'.

'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו' סופי תיבות חנוכה עניו אתה

והנה בסוף מאמר 'כי מרחמם ינהגם' אומר רבינו ש"בפסוק 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו', בסופי תיבות יש צירוף **חנוכה**". ורבינו עוסק שם מענין ענווה ומענין יראה, שיש חמש גבורות שהם חמשה אימות ומביא דברי הזוהר שיש אלף וארבע מאות וחמש גבוראן שנכללים זה בזה עד אלף ארבע מאות וחמש. ומוהרנ"ת מסיים "וכל אלו הדברים לא ביאר כלל".

ועיין ב'פרפראות לחכמה' רמז נפלא שבפסוק 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו' שמלבד צירוף **חנוכה**, יש בו גם צירוף תיבות **עניו אתה**, ואומר דרבינו רמז בזה על מוהרנ"ת. ומבאר דתיבת **אתה** הוא נוטריקון **אלף ת"ה** גבוראן, כמבואר בכוונות של "**אתה** גיבור לעולם אדני".

אפשר דהיינו דברי רבי שמשון הנ"ל דעל ידי השם **אתה** אין הצדיק ירא מן החיצונים, כי השם **אתה** הוא בחינת יראה עליונה הממתיק כל הגבורות והדינים והם עולים לשרשן ונמתקין כידוע. וזה 'לא אירא רע' שאין לי יראות נפולות, יראות רעות, 'כי **אתה** עמדי'.

והנה במאמר 'כי מרחמם ינהגם' מבואר דשלמות היראה באה על ידי כלליות 'איה' ו'מלא', היינו התעוררות והתחזקות, כי צריכים שניהם דייקא, אלא שלדרי מעלה מגלין בעיקר את בחינת 'איה' וכוללים עמה גם בחינת 'מלא' ולדרי מטה מגלין בעיקר את בחינת 'מלא' וכוללים עמה גם בחינת 'איה', ועל ידי כלליות שניהם יש יראה. ומובן שבתוקף הגלות העיקר הוא ההתחזקות, בחינת 'מלא' כל הארץ כבודו, שזה ענינו של מוהרנ"ת, בחינת יהושע, וכוללין עמה קצת בחינת 'איה' ועל ידי זה נעשה יראה, כמבואר שם [במעשה דרבי אליעזר ורבי יהושע] על 'מה' זה יהושע מפני **מה נזדעזעת**, שעל ידי שיהושע נכלל עם בחינת 'מה', בחינת 'מה חמית', בחינת 'איה', על ידי זה נתגלה יראה. ורואין זאת בעליל בכל שמונת כרכי הספר 'לקוטי הלכות' שהעיקר הוא בחינת 'מלא'. נמצא דעיקר שם **אתה**, שהוא סוד היראה, מתגלה על ידי מוהרנ"ת ז"ל שהוא בחינת יהושע. לכן נרמז בסופי התיבות של הפסוק 'ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה ידיו עליו', **עניו** [ויהושע בן כי עליו] **אתה** [מלא את משה] **חנוכה** [רוח נון ידיו סמך חכמה], כי חנוכה הוא כלליות שתי הבחינות, כמבואר במאמר. וגם כי עיקר חנוכה הוא בחינת התחזקות, כידוע בספרים הק' שבחנוכה השכינה הק' המרומזת באור הנרות יורדת למטה מעשרה, שזה בחינת 'מלא' כל הארץ כבודו. ובאמת הנפילה והייאוש הוא בחינת יראה רעה, וזהו 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע', היינו שאינו מתייאש ח"ו וזה 'כי **אתה** עמדי', היינו יראה קדושה הבאה מכלליות שתי הבחינות, ולכן איני מתייאש אפילו בגיא צלמות.

'כי אתה עמדי' היינו 'מלא כל הארץ כבודו' וגם בשאול נמצא השי"ת. ואז זוכה ליראה קדושה, בחינת **אתה**, ואינו ירא ומפחד משום דבר. וזה כי 'עמדי שבטך ומשענתך המה **ינחמני**'.
'

הנונין בשמות נחמן ונתן - מחיצות וצמצומים לשמירת המוחין

עוד יש רמז נפלא בדברי רבינו במאמר 'אשרי תמימי דרך' (לקו"מ סי' א) שרבינו עוסק שם מענין החמה והלבנה, ועיין ב'ביאור הליקוטים' דחמה ולבנה הם בחינת הרב והתלמיד, 'פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה'. ומבאר שם דהאות נון שהוא בחינת צמצום, כשנכתב מלא [נון] יש בו נ' בתחילתו ונ' בסופו, כי צריך שני צמצומים אחד מלמעלה ואחד מלמטה. ואפשר דזה נרמז גם בשם רבינו ובשמו של מוהרנ"ת - **נחמן נתן**, כי שני הנונין שבשמות נחמן ונתן הם המחיצות והצמצומים משני הצדדים לשמור את המוחין. והאותיות האמצעיות בשמו של רבינו **ח' ומ' הם מח. והת'** בשמו של מוהרנ"ת הוא סוד החקיקה [כמבואר במאמר שם]. ויפה האיר אחד מאנ"ש דהאותיות **מח** שבשם רבינו הם בהיפוך אתון קודם **הח'** ואחריו **המ'**, כי הם סוד החותם שהוא בהיפוך. וחתני הר"ר שלום יעקב קוט הי"ו הוסיף דיחדיו הם אותיות **חתם**.

רב ותלמיד - חמה ולבנה - חותם ושעווה

והנה המשלת הרב והתלמיד לחמה ולבנה, הוא כעין החותם והשעווה המבואר כאן במאמר. כי גם בפני החמה אי אפשר להסתכל כי אם דרך הלבנה [כמבואר שם במאמר]. אולם יש הבדל בין משל החותם והשעווה למשל החמה והלבנה, דחתימת החותם בשעווה נראה תמיד גם כאשר יוסר החותם [עיין זוהר (ויחי רמז): דכנסת ישראל אומרת "שימני כחותם על לבך, אמאי כחותם, אלא ארחיה דחותם, כיון דאתדבק באתר חד, אף על גב דאתעדי מניה הא אשתאר רשימו בההוא אתר ולא אעדי מניה, דכל רשימו וכל דיוקנא דיליה ביה

אשתאר". ועיין עוד תיקוני זוהר (תיקון כב, סה:) "שימני כחותם - כההיא רשימו דחותמא דילך, דאף על גב דחותמא אשתאר בידך רשימו דיליה בפתקא איהו ומההוא רשימו מזדעזעין עלאין ותתאין. כגוונא דמלכא דאיהו בשרא ודמא, מאי דרשים בפתקא רשימו דיליה, דחותמא בידיה הוא, ואף על גב דחותמיה בידיה אשתאר, הכי דחילין מרשימו דחותמא כאילו הוה מלכא, על אחת כמה וכמה אי הוה חותמא". אך את אור החמה ניתן לראות בלבנה רק כשהלבנה עומדת מול החמה. אמנם באמת הלבנה עומדת תמיד מול החמה אלא שאנו רואים רק את הצד המאיר לעולם.

ספרי ליקוטי הלכות - החותם של רבינו הקדוש

ואפשר דהחותם מרמז על הספרים של מוהרנ"ת שהשאיר לנו ברכה, הן ספרי רבינו שהוא כתבם [כעדותו של רבינו הק' דלולא מוהרנ"ת לא היה נשאר אפילו עלה של שמות] והן ספרי ה'ליקוטי הלכות'. וכידוע אמרת אנ"ש שה'ליקוטי הלכות' הם המח של רבינו שמתגלה באמצעות עטו של מוהרנ"ת. והארת החמה בלבנה הוא בחינת האור והנועם והמתיקות של רבינו, שגם זה נמסר לנו על ידי מוהרנ"ת, ואף שגם לזה זוכים על ידי המאור שבספרים, לא כל העיתים שוות [כמסופר על מוהר"ן טולטשינער ז"ל תלמידו המובהק של מוהרנ"ת שזכה לקבל ממוהרנ"ת יותר משאר תלמידים, כי הם באו אל מוהרנ"ת כשמסר שיחות נלהבות. ומוהר"ן היה דבוק בו תמיד וקיבל ממנו גם שיחות פשוטות]. ונפקותא לדידן לקבוע קביעות חזק בספרים הק' שהם חקיקת החותם ונזכה בעיתים המסוגלים לקבל הארה וחיות ונועם מאור החמה.

מאמר 'גדולת התלמיד' ב

על פי מאמר 'כי מרחמים ינהגם' (לקו"מ תנינא סי' ז)

ומאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ סי' ו)

מנהיגות מתוך רחמנות

במאמר 'כי מרחמים ינהגם' (אות ז) מבאר רבינו דהמנהיגות של הצדיקים הוא מתוך גודל רחמנותם על ישראל בידעם גודל קדושת נשמות ישראל בשרשם שהעוון קשה לנשמה יותר מכל היסורים שבעולם, לכן מרחמים על ישראל ומנהיגים אותם ועוסקים להכניס בהם דעת ועל ידי זה ניצולין מעוונות כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות.

גאט איז מיט דיר און ביי דיר און לעבן דיר

בהמשך המאמר מבואר דחכם הדור צריך שיהיה לו בחינת 'כל - דאחיד בשמיא וארעא', שיהיה אוחז ומקיים שני העולמות, להראות ל'דרי מעלה', בחינת 'שמים', בחינת 'בן', שאינם יודעים כלל, שזה השגה של 'מה', 'מה חמית מה פשפשת', בחינת 'איה מקום כבודו'. ו'לדרי מטה', בחינת 'ארץ', בחינת 'תלמיד', צריך להראות ש'מלא כל הארץ כבודו', לעוררם ולהקיצם ולגלות להם שה' עמם והם סמוכים אליו ית', 'גאט איז מיט דיר און ביי דיר און לעבן דיר' ולחזקם שלא יהיו מייאשים עצמם.

יהושע - יקומוון הקיצו ורננו שוכני עפר

בסוף המאמר מבואר ששני השגות אלו הם בחינת רבי אליעזר ורבי יהושע, 'רבי אליעזר' הוא בחינת 'בן', בחינת 'מה חמית', בחינת 'איה מקום כבודו', בחינת 'כי לא יראני האדם'. ועל כן **אליעזר** ראשי תיבות 'עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה'. ו'רבי יהושע' הוא בחינת 'תלמיד', בחינת 'מלא כל הארץ כבודו', בחינת 'ואראה את ה'". ועל כן **יהושע** ראשי תיבות 'יקומוון הקיצו ורננו שוכני עפר'. והצדיק משיג שתי בחינות אלו עד שרשם בשלמות גמור משפע הכתר.

אין אפשרות לקבל מהצדיק כי אם על ידי התלמיד

אמנם בני הדור אינם יכולים לקבל מהצדיק בעצמו מגודל רוממות ושגב נשמתו, כמבואר במאמר 'וביד כל אדם יחתום' (לקו"מ סי' קמ), ומקבלים הארתם על ידי הבן והתלמיד. והיינו שגדולי הצדיקים יחידי הדור כרשב"י והאריז"ל עיקר מסירת תורתם היה אל תלמיד מיוחד שהיה בחינת יהושע תלמידו של משה. וזה היה מעלת יהושע שהיה מבוטל לגמרי למשה רבינו ולכן קיבל ממנו כל הארתו כלבנה [דלעתיד] המקבלת כל אורה מהחמה. והיינו דברי הגמ' (בבא בתרא עא.) "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". ומה שזקני הדור סיימו דבריהם 'אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה', עיין מהרש"א שם שזה לא קאי על יהושע. ואפשר שזה אמרו זקני הדור על עצמם כאשר ראו גודל השגת יהושע [מפי השמועה], או אפשר שזה קאי על אותו הדור, כי דור המדבר גדול היה עד שיכלו לקבל ממשה רבינו בעצמו, ועתה נפלו כל כך עד שאינם יכולים לקבל רק מבחינת לבנה.

'איצט בין איך שוין נישט העלנד'

והנה אצל רבינו הק' היה תלמידו הגדול מוהרנ"ת, אשר עם הגיעו לרבינו הק' רוקן כל מוחו היינו מכל מה שידע מקודם [וידוע שמוהרנ"ת בהגיעו לרבינו הק' כבר היה בקי בש"ס ופוסקים וכו'] וביטל עצמו לגמרי לגמרי.

ואף רבינו פרש כנפיו עליו באהבה עצומה והעיד ואמר 'איצט בין איך שוין נישט העלנד' [כעת כבר אינני בודד], וכבר בתחילת התקרבותו רמז עליו רבינו במאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ ס' ו) [שאמר בשבת תשובה סמוך להתקרבותו] ואמר לו רבינו שכאשר נפגשים רבי ותלמיד הם בחינת משה ויהושע ורמז לו שהוא בחינת יהושע שלו. וב'פרפראות לחכמה' [על מאמר 'כי מרחמם'] מביא בשם מוהרנ"ת שאם היה נשאר בן לרבינו כבר היה העולם בא לתכלית השלמות והתיקון, ומשמע מדבריו שהעולם עדיין לא היה ראוי לזה ולכן עיקר ההנהגה [כעת] הוא על ידי התלמיד שהוא בחינת יהושע, וכל מה שעובר על כל אחד ואחד, כל אחד כפי ערכו, גדולים וקטנים, כולם צריכים את ההשגה של 'מלא כל הארץ כבודו', היינו ההתחזקות שגילה רבינו ומסרה ליהושע היינו תלמידו מוהרנ"ת, כאשר רואים בספרי ליקוטי הלכות שהם מלאים מזן אל זן בדברי התחזקות נפלאים עד אשר אין אחד שיכול להשמיט עצמו ולומר שאין הדברים מכוונים אליו.

רק התלמיד שהשיג סוד ההתחזקות בשלמות יודע לנחם בשבעה משיבי טעם

כי כאמור את ההשגה של 'מלא כל הארץ כבודו' רק הצדיק הגדול חכם הדור משיג אותה בשלמותה משפע הכתר והתלמיד שהוא בחינת יהושע, לו מוסר הצדיק השגה זו בבירור גמור. ואף שאלו הזקוקים לה רחוקים מאד מעצם ההשגה, אבל התלמיד יהושע ברוב השגתו סוד ההתחזקות בשרשה, יודע לנחם בדיבוריו על ידי שבעה משיבי טעם ולהאיר בלבם הארה זו עד שבאים להרגשה שעדיין יש להם תקוה.

מוהרנ"ת קיים בעצמו 'ישמע בזיונו ידום וישתוק'

ובמאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ ס' ו), תחילת המאמר עוסק מענין בזיונות ושפיכות דם שעובר על כל הרוצה להתקרב להשי"ת ורימז בזה למוהרנ"ת

שיעבור עליו הרבה בזיונות. והוא קיים בעצמו 'ישמע בזיונו ידום ושתוק' עד שזכה להתעלות למדרגות עליונות, כמבואר שם שזוכים על ידי זה לבחינת כתר בסוד 'כבוד אלקים', בחינת 'אור הלבנה כאור החמה ואור החמה שבעתיים'.

תמונת האות א - יוד [עליונה] ואו יוד [תחתונה]

בהמשך מבואר שם דסוד כוונות אלול מרומז בתמונת האות אל"ף, היינו נקודה עליונה ונקודה תחתונה והוא"ו מחבר ביניהם. ומבואר שם שהוא סוד המרכבה, כי הנקודה העליונה רומזת ל'אבן ספיר' שהוא דמות הכסא. והנקודה התחתונה היא בחינת 'לבנת הספיר' שתחת הכסא. והוא"ו הוא הרקיע. עוד מבואר שם שהנקודה העליונה היא סוד משה רבינו ע"ה שהוא 'כפני חמה' והנקודה התחתונה היא סוד יהושע שהוא 'כפני לבנה' והוא"ו הוא סוד האוהל אשר יהושע לא מש ממנו ומשה האיר לו כל הארתו. עוד מבואר שם סוד הפסוק 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך', שהוא ענין 'בקי ברצוא בקי בשוב'. והוא ענין 'נקודה עליונה' ו'נקודה תחתונה' [והוא כענין המבואר במאמר 'כי מרחמם' היינו 'איה ומלא', 'שמים וארץ', 'משה ויהושע']. עוד מבאר שם השלושה מצוות שנצטוו ישראל בכניסתם לארץ, ומבאר דמצות כריתות זרעו של עמלק הוא בחינת נקודה התחתונה, בחינת יהושע. כי עיקר כריתות זרעו של עמלק היה על ידי יהושע, כמו שאמר משה ליהושע 'צא הלחם בעמלק'.

תפקידו של מוהרנ"ת - כריתת זרעו של עמלק

ומובן דכריתות זרעו של עמלק הוא ענין 'בקי בשוב', 'התחזקות'. כי עמלק נאמר בו 'ויזנב בך כל הנחשלים - אלו שהענין פולטן'. היינו שנפלו ונתרחקו מהקדושה שעליהם מתגבר קליפת עמלק לייאשם, כאילו אין להם עוד תקוה לשוב אל השי"ת, כי הם כבר כולו רע, ועיין ב'ביאור הליקוטים' שם דעמלק מרומז בפסוק (בראשית ו, ה) "וירא ה' כי רבה האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום", שצירוף **עמלק** הוא סופי תיבות 'רק רע כל היום'. וידוע מהאריז"ל

שדור המבול היו נשמות ישראל שנפלו לקליפות על ידי חטא אדם הראשון ואחר כך התגלגלו בדור הפלגה ובמצרים ושם הזדככו. כי עיקר הנפילות הוא על ידי קליפה זו המחלשת דעת האדם ומייאשת אותו, וזהו 'וירא ה' וגו' וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום'. וזה ענינו של עמלק להחליש את הדעת ולהראות לאדם שכבר כולו רע, ובכך להפילו בעצבות ומרה שחורה עד שמביאו למה שמביאו. ונגד זה הוא הבחינה ד'בקי בשוב' כי האמת שגם אחר כל מה שעבר על האדם יש בו עדיין קדושה וטוב ויש בידו כח לעמוד על עמדו ולהתחזק על ידי הנקודות טובות שיש בו עדיין עד שיכול להתקרב אל השי"ת ולעלות מתכלית הירידה לתכלית העליה. וזה בחינת 'כריתת זרעו של עמלק' והכנעתו. וב'חיי מוהר"ן' (שיחות השייכים לתורה, אות ב) משמע שהענין של 'צא הלחם בעמלק' אמר רבינו למהרנ"ת בפרטיות, לו לבד. היינו שכבר בתחילת התקרבותו רמז לו רבינו שענין זה שייך לו וזה תפקידו בעולם. היינו שהזכרנו שכריתת זרעו של עמלק הוא בחינת הנקודה התחתונה, בחינת 'יהושע', היינו התלמיד.

וראה זה פלא, כי ביאור השלשה מצוות מבואר שם פעמיים, והביאור השני אמר רבינו למוהרנ"ת בפרטיות, ויש שינוי בביאור כריתות זרעו של עמלק, שבביאור השני מביא את הפסוק שאמר משה ליהושע 'צא הלחם בעמלק' שעיקר כריתת זרעו של עמלק תלוי ביהושע [ומזה מוכיח רבינו שכריתת זרעו של עמלק הוא סוד הנקודה התחתונה, בחינת יהושע]. ונראה שרבינו רמז בזה למוהרנ"ת שהוא בחינת התלמיד יהושע שתפקידו הוא לצאת ולהלחם בעמלק, היינו שכל ענינו הוא להכניס בעולם את הבקיאות וההתחזקות לבלי ליפול משום דבר רק לדעת תמיד שהשי"ת אתו עמו ואצלו ועדיין לא זז מחבבו והשי"ת כביכול יושב וממתין לתשובתו, וכשיתחזק במה שיוכל יתקיים בו "הבא לטהר מסייעין אותו" המובא בתחילת המאמר, היינו שיאיר עליו אור הנקודה העליונה של הצדיק האמת, כמובא בזוהר חדש "הבא לטהר וכו' נשמתן של צדיקים מסייעים אותו". וכדברי החוזה הק' לבעל ה'ישמח משה' כשבא אליו פעם ראשונה, שצדיקים מסייעין אותו ולכן הוא הכרח גדול בפרט בימינו האלה שעובר על כל אחד מה שעובר וקליפת עמלק מתגבר כמו שמתגבר הוא

הכרח גדול מאד להתקרב לצדיקים המאירים על האדם התחזקות גדולה. וזה היה עיקר עסקו של רבינו לחזק הנפשות החלושות, כמבואר בהרבה מאמרים ב'ליקוטי מוהר"ן'. ובעיקר נמסר הדבר למוהרנ"ת שהוא בחינת יהושע שעליו נאמר 'צא הלחם בעמלק'.

גילוי סוד ההתחזקות בעקבתא דמשיחא דייקא

ועיין 'ליקוטי הלכות' (תפלת המנחה ז, מב) על דברי חכמינו ז"ל (ויקרא רבה פרשה א) "ואל אלקינו כי ירבה לסלוח - זו עשירית האיפה", שעל זה נאמר (ויקרא ב, א) "ונפש כי תקריב" ואמרו ז"ל (מנחות קד:): "מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב את נפשו". מביא שם מהרנ"ת דברי חכמינו ז"ל שזה לא נתגלה גם לאברהם אבינו או שנתגלה לו רק ברמז כי עיקר גילוי התחזקות זאת לא נתגלה רק בעקבתא דמשיחא. [כדברי ר' צדוק הכהן בביאור דבריהם] בעקבתא דמשיחא חוצפא יסג', שדווקא בעקבתא דמשיחא יש כח ביד כל אחד להתעקש בתפלה ותחנונים, ואפילו במצב שבדורות הקודמים לא היה לו שום תקוה, בכל זאת יקרב אותו השי"ת. ודבריו לקוחים מ'ליקוטי הלכות' כידוע].

'חנן המרבה לסלוח' גימטריא 'נתן'

ועיין במכתב מאנ"ש דברסלב המתארים את הסתלקותו הטהורה של מוהרנ"ת. ומציינים שם שלפני הסתלקותו שמעו אותו אומר כמה פסוקים וענינים ובתוכם שמעו אותו אומר 'חנן המרבה לסלוח'. ור' אברהם מביא בשם אביו שחזר על תיבות אלו הרבה פעמים. ואומר שתיבות אלו 'חנן המרבה לסלוח' עולים בגימטריא כמספר שמו הק' נתן. כי זה היה ענינו לגלות תוקף ההתחזקות בעקבתא דמשיחא, כמרומז בפסוק 'ואל אלקינו כי ירבה לסלוח', שעליו מיוסד נוסח 'חנן המרבה לסלוח'.

יתן השי"ת שנזכה להתבטל כראוי לרבינו הק' ולתלמידו ואז נזכה שיאיר עלינו הארתו על ידי משיח דא משה במהרה בימינו, אמן.